

Petycja do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

w sprawie zwolnienia z VAT-u darowizn produktów przemysłowych

W interesie społecznym wnosimy do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej petycję o zmianę *art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług* (dalej: „**ustawa o podatku od towarów i usług**”) w zakresie zwolnienia z VAT-u darowizn produktów przemysłowych.

Zwracamy uwagę na problem, jaki każdego dnia uderza w wielu polskich potrzebujących, którzy korzystają z pomocy organizacji charytatywnych oraz przedsiębiorców chcących im pomóc. **Polskie przepisy dotyczące podatku VAT wymagają od darczyńcy przekazującego produkty przemysłowe na rzecz organizacji pożytku publicznego zapłacenia VAT-u od takich darowizn**, zgodnie ze stawką właściwą dla danego towaru (najczęściej 23%), obliczoną na podstawie początkowej ceny sprzedaży. Zwolnienie z podatku VAT-u, które istnieje w przypadku działalności charytatywnej dotyczy jedynie łatwo psujących się artykułów spożywczych, niektórych sprzętów IT oraz wąskiego zakresu produktów przeznaczonych do walki z koronawirusem – taki katalog artykułów odpowiada niewielkiej części potrzeb. **Niestety powoduje to, że utylizacja niesprzedanych rzeczy jest tańsza niż oddanie ich potrzebującym.** Z pewnością przepisy te wymagają zmiany, aby polscy przedsiębiorcy mieli opłacalną ekonomicznie możliwość robienia darowizn na rzecz potrzebujących zwłaszcza w dobie kryzysu wywołanego pandemią koronawirusa.

Potrzebę zmian dostrzegają niżej podpisane organizacje charytatywne, ekologiczne oraz biznesowe.

W dalszej części dokumentu przedstawiamy propozycję zmian i ocenę skutków regulacji.

Podmiot wnoszący petycję:

Polska Izba Handlu ul. Grażyny 13/10 Warszawa 02-548 KRS: 0000099228

Proponowane zmiany

Dla pełnego osiągnięcia celu, jakim powinno być przeciwdziałanie powstawaniu odpadów, poddajemy pod rozwagę możliwość wprowadzenia **zmiany w ustawie o podatku od towarów i usług** poprzez uwzględnienie produktów niespożywczych w treści art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy o podatku od towarów i usług, który w rezultacie przyjąłby następujące brzmienie:

16) dostawę towarów, o której mowa w art. 7 ust. 2 pkt 2, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,2% oraz napojów alkoholowych będących mieszaniną piwa i napojów bezalkoholowych, w których zawartość alkoholu przekracza 0,5%, oraz produkty niespożywcze, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację;”.

Ocena skutków regulacji

Skutki społeczno–ekonomiczne

Proponowana regulacja - poprzez umożliwienie przedsiębiorcom przekazania wsparcia dla organizacji pożytku publicznego z wykorzystaniem zwolnienia z należnego podatku VAT a zachowaniem prawa do odliczenia podatku naliczonego – jest rozwiązaniem, które pozwoli znacząco przyczynić się do osłabienia szeregu negatywnych skutków społecznych i makroekonomicznych funkcjonujących w aktualnym obrocie gospodarczym.

Brak systemowych rozwiązań, które stworzyłyby podatnikom zachęty do dokonywania darowizn produktów niespożywczych, prowadzi do utylizacji jakościowych produktów, które mogłyby trafić do najbardziej potrzebujących. Jednocześnie zjawisko to przyjmuje znaczący wymiar środowiskowy, ponieważ niszczenie towarów prowadzi do zwiększonej produkcji odpadów, a także emisji gazów cieplarnianych powstających podczas ich utylizacji.

Obecnie obowiązujące przepisy prawa nie zaspokajają w sposób należyty potrzeb oraz interesów różnych grup społecznych, a dotychczasowe rozwiązania w zakresie zwolnień z VAT-u darowizn nie wyczerpują ogromu potrzeb, jakie dziś się wyłaniają, jak i możliwości wspierania potrzebujących przez przedsiębiorców. Koszt podatku VAT od darowizn jest powodem, dla którego przekazywanie nadwyżek zapasów artykułów przemysłowych nie jest obecnie ekonomicznie opłacalne. Zamiast tego, nadmiar produktów poddawany jest utylizacji, mimo że często są one w idealnym stanie i nadają się do dalszego użytku. Zwolnienie z podatku VAT darowizn artykułów przemysłowych (niespożywczych) jest zatem niezbędne do uwolnienia potencjału darowizn.

Szczególnie w trudnych czasach pandemii COVID-19 i nadchodzącego okresu odbudowy gospodarczej, uważamy że ułatwienie przekazywania darowizn organizacjom charytatywnym w Polsce, które z kolei mogą ponownie rozprowadzać te towary wśród potrzebujących, jest

pożądane, a nawet konieczne. Ograniczenie ulg podatkowych do jedynie wybranych grup produktów zdaje się być rozwiązaniem niepełnym – w aktualnej kryzysowej sytuacji przeróżne kategorie produktów mogą być potrzebne wszystkim, którzy znaleźli się w potrzebie lub będą wymagać pomocy w przyszłości – trudno przewidzieć jakie rzeczy, którym organizacjom mogą się przydać. Będzie to także ułatwienie dla firm, które i tak generują straty z powodu kryzysu, nie mają środków na zapłatę tego podatku. Pomnażanie strat jest sprzeczne z ideą działalności gospodarczej.

W kontekście proponowanego zwolnienia z podatku VAT dostaw produktów niespożywczych na rzecz organizacji pożytku publicznego niemniej istotny jest aspekt środowiskowy.

W obliczu szeregu wyzwań przed jakimi stoi Polska w zakresie gospodarki odpadami, a w szczególności konieczności podjęcia działań prowadzących do zapobiegania powstawaniu odpadów, proponowana regulacja stanowi narzędzie wpisujące się w te cele. Wprowadzenie zachęty podatkowej prowadzi do korzystania z produktów w sposób zasobooszczędny, trwały w znaczeniu żywotności i braku sztucznego skracania cyklu życia oraz stanowi idealne uzupełnienie rozwiązań systemowych w zakresie funkcjonowania rynku gospodarowania odpadami. Możliwość dokonywania darowizn z wykorzystaniem zwolnienia z podatku VAT jest rozwiązaniem, ekonomicznie opłacalnym dla przedsiębiorców, a jednocześnie wpisuje się w założenia transformacji prowadzącej do modelu gospodarki o obiegu zamkniętym, która wyrażona jest również w unijnych dyrektywach odpadowych.

Według danych Eurostat za rok 2016 w państwach Unii Europejskiej aż 72% odpadów generowanych jest przez budownictwo, górnictwo i wydobywanie oraz przemysł wytwórczy, a 8,5% przez gospodarstwa domowe. Według badań Ellen MacArthur Foundation co sekundę na wysypisko trafia śmieciarka pełna odpadów materiałowych, odzieży. Na świecie przemysł mody generuje rocznie 150 bilionów sztuk odzieży, z czego 92 mln ton co roku jest wyrzucane. Wśród odpadów przemysłowych znajdują się również artykuły nadające się do wykorzystania – nowe, z usterką, niesprzedane, posezonowe. Wszystkie towary, które produkują bądź sprowadzają przedsiębiorstwa, a które zalegają w magazynach lub mają drobne uszkodzenia, powinny trafiać do potrzebujących, bez obciążenia finansowego firm dokonujących przekazania. Niestety dzisiaj przedsiębiorca mając do wyboru płacenie podatku lub utylizację, nierzadko wybiera tę drugą opcję. Nie tylko produkcja materiałów i odzieży, czy transport z odległych fabryk do sklepów, ale również składowanie na wysypiskach czy spalanie odzieży, przyczyniają się w ogromnym stopniu do zanieczyszczenia powietrza, wody czy gleby.

Bardzo ważne jest umożliwienie producentom pozbywania się niesprzedanych artykułów w sposób odpowiedzialny społecznie. Zniesienie VAT-u od darowizn artykułów przemysłowych wsparłoby przedsiębiorców w działaniach dla dobra wspólnego oraz odciążłoby środowisko naturalne.

Zastosowanie precyzyjnych wymogów ustawowych dotyczących zarówno przekazywanego produktów, jak i samej procedury pozwoli zabezpieczyć wykorzystywanie zwolnienia z podatku przed ewentualnymi nadużyciami. Warunek zawarcia pisemnej umowy darowizny pomiędzy stronami wraz z koniecznością udokumentowania przeznaczenia na cele

działalności charytatywnej prowadzonej przez obdarowywaną organizację to mechanizmy, które już obecnie pozwalają zapewnić pełną kontrolę nad ukierunkowaniem proponowanej preferencji oraz pozwolą przedsiębiorcom skierować pomoc dla podmiotów rzeczywiście potrzebujących wsparcia.

Wprowadzenie zachęty w podatku VAT dla przedsiębiorców do dokonywania darowizn produktów niespożywczych nie doprowadzi do uszczerbku w krajowym budżecie ze względu na to, że obecna praktyka (powszechne pozbywanie się produktów poprzez ich przekazywanie na odpady (pot. „wyrzucanie do śmieci”) nie generuje wpływów budżetowych. Wręcz przeciwnie, omawiane zwolnienie będzie równoważone przez liczne korzyści społeczne. Mając na uwadze zaangażowanie i wysiłki przedsiębiorców w dążeniu do minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów, proponowana regulacja może przynieść wielowymiarowe korzyści dla polskiej gospodarki, z pożytkiem dla środowiska, biznesu oraz społeczeństwa. Rosnąca liczba państw dostrzega omawiane aspekty, wprowadzając podobne regulacje i traktując je jako pozytywny impuls w kierunku realizacji założeń polityki przyjaznej środowisku, a także przyczynę do budowania gospodarki odpowiedzialnej społecznie.

Aby zilustrować potencjał darowizn, przedstawiamy przykłady z krajów, w których stosowne regulacje zostały już wprowadzone (dane z listopada 2020). Rok temu uruchomiono program darowizn w USA i Wielkiej Brytanii, a od daty jego uruchomienia przekazano ponad 20 milionów jednostek produktów. We Francji, gdzie niedawno wprowadzono pełną ulgę od podatku VAT, uruchomiono program darowizn we wrześniu, a już udało się przekazać aż 18 000 jednostek produktów do jednej z francuskich organizacji charytatywnych. Z najnowszych danych wynika także, że w samym październiku na Bliskim Wschodzie udało się przekazać produkty o wartości 51 000 USD, które wspomogły aż 23 000 przedstawicieli społeczności lokalnych.

Biorąc pod uwagę ważny interes społeczny, a także rozwiązania prawne wypracowane w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej, opracowanie koncepcji systemu zachęt dla przedsiębiorców w celu przeciwdziałania marnowaniu produktów nieżywnościowych nadających się do użytku jest palącą koniecznością. Potrzebne są regulacje wprowadzające szeroki katalog produktów, przekazywanych jako darowizny, objętych ulgą podatkową.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Prawodawstwo Unii Europejskiej, zgodnie z *Dyrektywą w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej („Dyrektywa VAT”)*¹, zakłada zastosowanie w państwach członkowskich ustawodawstw dotyczących podatku VAT, które nie zakłócają warunków konkurencji ani nie utrudniają swobodnego przepływu towarów i usług na poziomie krajowym, jak i wspólnotowym/unijnym. Przepisy Dyrektywy VAT w ramach wspólnego systemu zapewniają jednolite stosowanie prawa Unii i przestrzeganie zasady równości dając jednocześnie państwom członkowskim kompetencje do ustanawiania elementów

¹Dyrektywa 2006/112/WE Rady Europejskiej z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 347).

kształtujących obowiązek podatkowych, takich jak: stawki, zwolnienia, ulgi, odliczenia czy zasady płatności.

W prawie Unii Europejskiej brak jest przesłanek, które uniemożliwiłyby przyjęcie rozwiązań wprowadzających szerszy katalog produktów zwolnionych z podatku VAT w przypadku wystąpienia darowizny. Wskazuje na to bezpośrednio również stanowisko Komisji Europejskiej wyrażone w odpowiedzi komisarza UE, Paolo Gentiloniego², na pytanie parlamentarne, w której wskazano, że państwa członkowskie mogą określić własne warunki dla niektórych nieodpłatnych dostaw własnych, w tym darowizn na rzecz organizacji charytatywnych, na podstawie których przedsiębiorstwa mogą zatrzymać kwotę już odliczonego podatku VAT.

Na podstawie zapisów Dyrektywy VAT chcielibyśmy wskazać na trzy możliwości, jakie w przedmiotowej sprawie wynikają z treści wskazanej dyrektywy dla krajów członkowskich UE.

- Pierwsza możliwość wynika z artykułu 110³ Dyrektywy VAT (przepisy szczególne mające zastosowanie do czasu wprowadzenia przepisów ostatecznych), która daje możliwość ustalenia stawki z odliczeniem podatku naliczonego w wysokości 0 (zero) procent dla darowizn.
- Możliwość druga wynika z art. 185⁴ Dyrektywy VAT – obniżenie do zera wyceny darowizny wynikającej ze zmiany obliczenia kwoty zwrotu podatku, np. w przypadku anulowania transakcji sprzedaży lub zmiany ceny produktu.
- Kolejną możliwością jest wprowadzenie zasady, na podstawie której darowizny nie będą wchodzić w zakres podatku VAT z wyłączeniem celu skorygowania naliczonego podatku VAT poprzez włączenie wyjątku od art. 16⁵ unijnej Dyrektywy VAT (dostawa własna towarów do użytku niezwiązanego z działalnością gospodarczą i możliwe odstępstwa stosowane przez państwa członkowskie).

Wydaje się, że ta trzecia możliwość byłaby najwłaściwsza w polskich warunkach, w szczególności, że jest ona już wykorzystywana dla celów darowizn przez istniejący art. 43 ust. 1 pkt 16 ustawy o podatku od towarów i usług.

²Pisemna odpowiedź udzielona przez komisarza Paolo Gentilonia w dniu 27 stycznia 2020, w sprawie pytania parlamentarnego posła Marco Zanni, nr referencyjny E-003465/2019.

³Art. 110, dyrektywy 2006/112/WE RADY z dnia 28 listopada 2006 – Państwa członkowskie, które w dniu 1 stycznia 1991 r. przyznawały zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie lub stosowały stawki obniżone niższe niż minimalna stawka określona w art. 99, mogą utrzymać te zwolnienia lub takie stawki obniżone. Zwolnienia i stawki obniżone, o których mowa w akapicie pierwszym, muszą być zgodne z prawodawstwem wspólnotowym i muszą zostać przyjęte ze względu na jasno określony interes społeczny i dla korzyści konsumentów końcowych.

⁴Art. 185, dyrektywy 2006/112/WE RADY z dnia 28 listopada 2006 – (1.) Korekta jest dokonywana w szczególności, w przypadku, gdy po złożeniu deklaracji VAT nastąpi zmiana czynników uwzględnianych przy określaniu kwoty odliczenia, na przykład w przypadku anulowania zakupów lub uzyskania obniżek ceny. (2.) W drodze odstępstwa od ust. 1, korekta nie jest dokonywana w przypadkach transakcji w całości lub częściowo niezapłaconych, w przypadku należycie udokumentowanego lub potwierdzonego zniszczenia, zagubienia lub kradzieży własności oraz w przypadku towarów przeznaczonych do przekazywania jako prezenty o małej wartości i próbki, o których mowa w art. 16. Państwa członkowskie mogą jednakże wymagać dokonania korekty w przypadku transakcji całkowicie lub częściowo niezapłaconych oraz w przypadku kradzieży.

⁵Art. 16, dyrektywy 2006/112/WE RADY z dnia 28 listopada 2006 – Wykorzystanie przez podatnika towarów stanowiących część majątku jego przedsiębiorstwa do celów prywatnych podatnika lub jego pracowników, które przekazuje nieodpłatnie lub w ujęciu ogólnym, które przeznacza do celów innych niż prowadzona przez niego działalność, gdy VAT od powyższych towarów lub ich części podlegał w całości lub w części odliczeniu, jest uznawane za odpłatną dostawę towarów. Za odpłatną dostawę towarów nie uznaje się, jednakże wykorzystania do celów działalności przedsiębiorstwa podatnika towarów stanowiących prezenty o niskiej wartości i próbki.

Należy zauważyć, że w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej takich jak Belgia, Włochy czy Francja wprowadzono podobne rozwiązania. Instytucje Unii Europejskiej w tych przypadkach nie wszczęły procedur o naruszenie prawa unijnego na żadnym z etapów nowelizacji przepisów prawa podatkowego w tym zakresie. W załączniku nr 1 prezentujemy wybrane przykłady zwolnień z VAT wprowadzone w krajach członkowskich.

Załącznik nr 1

Obecnie obowiązujące rozwiązania wprowadzone w wybranych krajach Unii Europejskiej

(w tym wymagania dotyczące partnerów charytatywnych, wymaganej dokumentacji do przedłożenia oraz kategorie produktów, podlegających darowiźnie)

Państwo	Kwalifikowani Odbiorcy	Wymagana dokumentacja	Dozwolone produkty
Włochy	Organizacje charytatywne	<p>Darczyńca jest zobowiązany do przekazania skróconego powiadomienia biurom administracji finansowej i właściwej policji podatkowej; należy wydać dokument przewozowy lub dokument równoważny.</p> <p>Na podstawie dekretu ustawodawczego⁶ darczyńca lub instytucja będąca ofiarodawcą może wyznaczyć osobę trzecią do spełnienia w jej imieniu wymogów dotyczących dokumentów.</p>	<p>Książki, artykuły spożywcze, farmaceutyki, środki higieny osobistej lub środki do czyszczenia gospodarstwa domowego, pod warunkiem, że towary nie mogą być sprzedawane z powodu wadliwości;</p> <p>dekret ustawodawczy¹, który wszedł w życie 2 marca: tekstylia, odzież i artykuły wyposażenia wnętrz, zabawki, materiały budowlane i sprzęt gospodarstwa domowego, a także komputery osobiste, tablety, czytniki elektroniczne i inne urządzenia do czytania w formie elektronicznej, które nie są już sprzedawane lub nie nadaje się do marketingu z powodu niedoskonałości, przeróbek, uszkodzeń lub wad, które nie</p>

⁶ Dekret opublikowany w Dzienniku Urzędowym można znaleźć pod [linkiem](#); zapisy art. 31 dotyczą zagadnień darowizny.

			zmieniają ich przydatności do użytku lub z innych podobnych powodów.
Francja	Organizacje charytatywne mające za cel publiczny („RUP”) i ogólny interes humanitarny, edukacyjny, społeczny lub charytatywny	Organizacja charytatywna jest zobowiązana do wydania certyfikatu dawcy, który zawiera szczegóły dotyczące oddanego towaru, dawcy i celu charytatywnego. Na podstawie nowo opublikowanego dekretu organizacja charytatywna może upoważnić stronę trzecią do wydania tego certyfikatu i można wydać zaświadczenie o kilku darowiznach w danym okresie nieprzekraczający jednego roku kalendarzowego	Szeroko zdefiniowany katalog produktów
Belgia	Organizacje charytatywne	Ograniczone do minimum	Szeroko zdefiniowany katalog produktów